

20 Փարա

Համալսարանի և Գրականության Գործակալության
ԱՌՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՄԱՐՏ 16
Կ. ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

درعیه اسکی ضبطه سواقعه نومرو ٦١
(نشان برریان مطبعه می)

Direction du Journal ZAHIK
Constantinople rue Eski Zaptié No. 61
chez M. NICHAN BERBÉRIAN

ՀԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

Ազգային, Քաղաքական, Գիտական և Գրական

20 Փարա

ԱՌՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՄԱՐՏ 16

Թղթատարության Ժամանակ Գրականության
Կրթականության

Տնօրենության և Գրականության
Կրթականության

Ազգային և Գրականության
Կրթականության

ԳԻՒՂԱՍԻ

Նախատական մակդիրը՝ այդ
գիւղացի բառը մենք չստանում ենք
մարդ. քաղաքային բարքերն իր մարդ-
կության խորքի վաղակները կեն-
թաղանքն այն գեղըն արարածներն.
Բնութեան ամենէն կոյս տեղերուն
մէջ աճած այդ տունը անարժան
կը համարուի քաղաքի սահմանե-
րուն մտնելուն: Ենթակալենք ար-
տաքին կոյս ու կոպիտ կերպարան-
քին տակ կիսավայրենի մը կը տես-
նենք և արհամարհանքով կը հեռա-
նանք անկէ, իր անասանքով կը
հերկող գուլթանի մը լծուած եղը
կարծելուն:

Իրաւունք ունի՞ր արդեօք. ո՛չ,
ո՛չ. — գիւղացին մեր եղբայրն է,
ան երբեք դատաւարտուած չէ մը-
նալ ազգէս, ըլլալ կոյս. մեր եսա-
մարդուն պատկերն է զոր կը կրէ
խեղճը, մեր անտարբերութեան ար-
դիւնքն են անոր տգիտութիւնն ու
կոյտ վարմունքը:

Ձէք տեսներ թէ գարնան սկիզբ-
ները հողին մակերեսը յորտի սեւ
ու սպիտակ երկուսի մի կ'ընծայէ. բայց
ա՜հ այդ սեւութիւնն ու սպիտակ-
ութիւնը զեփուհներու շունչին տակ կը
փոխուին անհասանելի կանաչութեան
և գոյնզգոյն անուշադրայի ծաղիկնե-
րուն, երբ ոսկի արեւն ալ կը հոսե-
ցնէ վերէն իր կենդանաւորութեան
դաշտը:

ՍԵՒՄՈՆ ԳԻՒՂԱՍԻ
ԳՐՈՒՆԻԿ
Մտքի սահմանափակ վիճակ մը չէ՞ն
ցոյցներ արդեօք մեր առեւտրական
գործառնութիւններն. ձեռնէրէցու-
թեան ոգին է որ կը պատկերէ մեզ շատ
անգամ և գրեթէ ամենքս ալ տառնց
բացառութեան կը սիրենք միեւնոյն ձառ-
քանքներ երթեկեկ, վարկեան մը իսկ
մտածելով թէ ուրիշ ասպարէզներու
մէջ թիւնս կարենայիք աւելի շահ գոր-
նել քան թէ հետեւող ըլլալով ուրիշե-
րուն՝ նուազագոյն շահով գոհանալ:

Այսօր հրապարակի վրայ խնդիր է
ապրուստի միջոցներ գտնել. կ'ըստի թէ
շատեր անգործ կը մնան առեւտրական
արդի տաքանապակի կացութեան պատ-
ճառաւ: Դառն է այս: Անգործութիւնը
կը ըլլա՞նք մարդուն կորովը. լճացած
կոյսն ըլլա՞նք մը նման է այն, որ իւր
յոտակութիւնը կորստած՝ զգալի կանա-
չութիւնով մը կը ծածկուի:

Ամեն արգահատանքի արժանի են
անգործներն. հիւանդներն են անոնք,
որոց միակ գեղը աշխատութիւնն է. բա-
րոյական և ֆիզիքական հիւանդներ, ո-
րոնք բացի շահու գոհալուցիչէն՝ կը
տուժեն միշտ գրեթէ իրենց առողջու-
թիւնը:

Երբեք մի՛ ցաւիք անոնց վրայ, որոնք
աշխատութեան ենթարկուած են յոյժ,
որչա՞ր որ ծանր ըլլայ այն, դարձեալ
պիտի վայելեն սիրտի ժամեր, քան թէ
այն տունը երբ անգործ ըլլային. աշ-
խատութիւնը նոյն իսկ կեանքն է:

Այո՛, կան հիմայ բազմաթիւ ան-
գործներ և այս կացութեան առջև տը-
խալ է խորհիլ թէ կան այնպիսիներ՝ ո-
րոնք զո՞ք գացած են իրենց աշխատու-
թեան շահախնդրութեան, որով ասոնք
օգտուելով գործաւորութեան անհրաժեշտ
ներկայած ասիկա չէ՛ն՝ կը ձախտեն իրենց
հաստատութիւնը ու անհրաժեշտ պաշտօնե-
անքն. ո՛ր զինքն այդ թշուառները,
առանց գիւրգուլի ունենալու իրենց

նոնք մեր աղքատ զրկուած եղբայր-
ներն են. դատարարները զանոնք,
անոնց համար նախնական կրթու-
թիւնը այն բարիքն է, որ մարդկու-
թեան պիտի ընծայէ կորովի և օգ-
տակար անդամներ:

Ահա թէ ինչո՞ւ համար մեր տըր-
տուններն անիրաւ են անոնց նկատ-
մամբ. մենք իսկ անոնց կեանքի
պայմաններուն մէջ տարբեր բան մը
չպիտի ըլլայինք այդ նախնական
մարդերէն:

Մեր ապրած միջավայրն է որ հը-
մուտ բրած է մեզի կենցաղադիտու-
թեան կանոններուն. նորութիւններ
ունենք անոնց կոչումներուն հետեւ,
մեր վճիռ բարքաւոր անոնց
խեղճելի լեզուին դէմ, մեր վայելուչ
արդուարդը անոնց գրգռելին դէմ.
Ուրեմն չափով մը տանք անոնց գի-
տութեան ծառին պտուղներէն եւ
թող հասկնան անոնք թէ այս կեան-
քը կ'արժէ ապրիլ մեր ըմբռնած ե-
ղանակով, այս աշխարհը կ'արժէ բը-
նակի հասուն գիտակցութեամբ մը:

Ու այն ատեն պիտի տեսնէք կար-
ծես թեւաբանութիւններն այն անթիւ
հողիներուն՝ որոնք դուրս պիտի ել-
նեն այդ մաշակ կեանքէն, փրկուած
կրթութեան լուսով, մեզի հետ հա-
ւատարմակ կրելով կեանքի գու-
նադրայն տպաւորութիւնները:

ՍԵՒՄՈՆ ԳԻՒՂԱՍԻ

ԳՐՈՒՆԻԿ

Մտքի սահմանափակ վիճակ մը չէ՞ն
ցոյցներ արդեօք մեր առեւտրական
գործառնութիւններն. ձեռնէրէցու-
թեան ոգին է որ կը պատկերէ մեզ շատ
անգամ և գրեթէ ամենքս ալ տառնց
բացառութեան կը սիրենք միեւնոյն ձառ-
քանքներ երթեկեկ, վարկեան մը իսկ
մտածելով թէ ուրիշ ասպարէզներու
մէջ թիւնս կարենայիք աւելի շահ գոր-
նել քան թէ հետեւող ըլլալով ուրիշե-
րուն՝ նուազագոյն շահով գոհանալ:

Այսօր հրապարակի վրայ խնդիր է
ապրուստի միջոցներ գտնել. կ'ըստի թէ
շատեր անգործ կը մնան առեւտրական
արդի տաքանապակի կացութեան պատ-
ճառաւ: Դառն է այս: Անգործութիւնը
կը ըլլա՞նք մարդուն կորովը. լճացած
կոյսն ըլլա՞նք մը նման է այն, որ իւր
յոտակութիւնը կորստած՝ զգալի կանա-
չութիւնով մը կը ծածկուի:

Ամեն արգահատանքի արժանի են
անգործներն. հիւանդներն են անոնք,
որոց միակ գեղը աշխատութիւնն է. բա-
րոյական և ֆիզիքական հիւանդներ, ո-
րոնք բացի շահու գոհալուցիչէն՝ կը
տուժեն միշտ գրեթէ իրենց առողջու-
թիւնը:

Երբեք մի՛ ցաւիք անոնց վրայ, որոնք
աշխատութեան ենթարկուած են յոյժ,
որչա՞ր որ ծանր ըլլայ այն, դարձեալ
պիտի վայելեն սիրտի ժամեր, քան թէ
այն տունը երբ անգործ ըլլային. աշ-
խատութիւնը նոյն իսկ կեանքն է:

Այո՛, կան հիմայ բազմաթիւ ան-
գործներ և այս կացութեան առջև տը-
խալ է խորհիլ թէ կան այնպիսիներ՝ ո-
րոնք զո՞ք գացած են իրենց աշխատու-
թեան շահախնդրութեան, որով ասոնք
օգտուելով գործաւորութեան անհրաժեշտ
ներկայած ասիկա չէ՛ն՝ կը ձախտեն իրենց
հաստատութիւնը ու անհրաժեշտ պաշտօնե-
անքն. ո՛ր զինքն այդ թշուառները,
առանց գիւրգուլի ունենալու իրենց

ասպարէզները փոխելու, որոնց մէջ ըստ
բաւականի փորձառու և վարժ են եւ
ատեն մէջ յարատեւելով պիտի ունե-
նային իրաւամբ լաւ վիճակ մը: Այսքան
բացակայութիւն վնասնաւորութեան եւ
մարդկութեան վաճառականին կամ ար-
ուեստաւորին սրտին մէջ:

Ուրախալի է որ հիմայ ժողովրդեան
զաւակներն անցեալին փորձառութեան
խրատութեամբ՝ բաւական կամ ունի իրենց
մէջ չհետեւելու առաջին ճամբաներուն.
գիտեն թէ մեծ մասամբ ամէն բան հաշ-
ուով եսամոլներու պիտի հանդիպին ի-
րենց ամէն մէկ քայլին. ուստի չեն յո-
ժարի երբեք իրենց ճակատագիրները
յանձնել անոնց, ճեւճ քաջաբար պարզե-
րէ ենող կարգ մը պատանիներ իրենց
աչքը չեն յառեր վաճառականաց գրա-
սենեակներուն, որոնց դռներն օր մը
աւաճ, իրենց հասունացած տարիքին մէջ
իրենց առջին պիտի գոցուին անակնկալ
կերպով:

Այս պատճառաւ կ'ըմբռնուի յետագայ
աշխատանքը գանազան ճարտարական
արուեստական, ինչ, զարդաներու. եւ
ա՜հ բարեկրթութիւն մը գործելու մասին:
Բայց արդեօք այդպիսի պատանիներ
փոքրամասնութիւն մը չեն կազմեր,
մինչդեռ մեծամասնութիւնը տակաւին
յոռի շրջանի մէջ է և յոյս չի տար բար-
եցումն, ինչէ շարունակէ աշխատական
ընթացքը:

Եւ անկէ ո՞վ արդեօք չիլեր թէ աս-
կէ տարիներ առաջ Հայ Հեղինակական
վարդապետ մը, Հ. Պոլսեցիքեան, գիրք
մը հրատարակեց « Գործ կայ, գործող
չկայ » մակագրով: Այդպիսի գիրք մը
մեր մտքին մէջ թող տպաւորէ գործու-
նակութեան անհրաժեշտութիւնը և միշտ գմգ-
ղ չէ պիլ լաւագոյն ասպարէզներ յոյսի իսկ
արդեօք բաւական հետաքրքրութեամբ
ինչ գործեր կան, որոնք չեն կատա-
րուի, ինչ բայց պաշտօններ կան վարչու-
թեանց գրասենեակներուն մէջ. և չենք
հետամտիր, և կը թողունք այդ բանը
յոյսին, հրեային:

Սրտանց նախաձեռնութիւն կը քա-
րդեմ, և նախաձեռնութեան հետ յա-
րատուող ոգի մը:

Երկար ատեն յետագայ բնակող բա-
րեկամ մը Եւրոպայի վաճառականին
յարատեւութիւնը ցուցնող օրինակ մը
կուտայ այսպէս. « Եւ տեսնի հոն վա-
ճառատանց մէջ պատկերներ, գիւղանը-
կայիներ ցոյց տուող, որոց մէջ ծերու-
նիներ և սկաւորած էին իրենց տունե-
րու ճարտարներուն վրայ. երբ հարցուցի
թէ ո՞վ են այդ ծերունիներն. պատաս-
խողներն ինչ թէ անոնք մեծ հայրերու
հայրերն են նոյն վաճառատանց տէրե-
րուն: » Ահա շարունակական կերպով մը
մէկ երկու հարկերով անհրաժեշտ ան-
ցած են այդ վաճառատանց վրայէն եւ
հարստութիւններ բարդուած են հա-
րստութեանց վրայ: Բայց մեր մէջ քա-
նի՞ վաճառականներ կան բացի մի քա-
նիներէ՞ որ այդքան երկար կեանք ու-
նենան: Փնտռելն իսկ անմտութիւն չէ՞
միթո՞ք:

Որքան պարտքն է հօր քրամազը-
լուիլը ոչ միայն պահպանել, այլ եւ
աճեցնել. ոչ թէ սակայն զնախալով
իր նպատակ հանրային բարոյն համար:
Խնայողութեան յոռի ըմբռնում մ'է չը
գլխաւ աղքատին, հեռու փախչի մոռնի
բանքարարութեան: Դեռ անհրաժեշտ
բարեգործական, գրական և կրթական
նպատակներու առջև:

Աշխատութեան հետ համեմատաբար
յարատուող ոգին միանալով պիտի բար-
եցնեն մեր կեանքի պայմաններն, մեր
գործելու եղանակին մէջ բանաւոր պէս-
պիտակութիւններ գնելով պիտի շահնանք մեր

կարծածէն աւելի, պիտի արժանանանք
գիւրգուլիութեան մեր սպասածէն ա-
ւելի:

Ս. Գ.

ԶԱՐՈՒՀԻՆ

Մեր փողոցին անկիւնը, խորհրդած
տնակի մը մէջ, ուր սենեակ մը միայն
կայ, յարկի տեղ, ննջարանի տեղ, հիւ-
րանոցի ու խոհանոցի տեղ, իր հիւանդ-
կայ մօրը հետ կը բնակէր անկիւն. Զա-
րուհին, առտուընէ մինչեւ երեկոյ ու
իրիկունը գրեթէ մինչեւ առաւօտ ա-
սեղ ծածկելով ու ասեղէն ծեծուելով
որպէս զի կարենայ ճարել, մօրը հա-
մար, բոլորին պատուիրած կաթը ու ի-
րեն համար պատարը հացին, որ մե-
ծատուններուն տունը կը մտնէ անհա-
շիւ:

Բայց Զարուհի զուարթ էր միշտ,
վարդէ այտերուն ու աստղէ աչքերուն
մէջ ծայրող շարունակ վառ. պատկերի
մը կը ծայրէր անուշտ, զոր հեռուն կը
տեսնէր, և որ իրեն կը սորվեցնէր չվը-
հատիլ:

Զմեռ գիշերները, երբ դուրսը քա-
մին կ'ոռնար, ու բուրբ կ'սպառնար սա-
ռեցնել անվշտ մատներն, որ կը յա-
մառնի աշխատիլ անկրակ ու մերկ սե-
նակին մէջ, զոր պլպլացող կանխե-
ղի մը լոյսը միայն կը տաքցնէ, կը տես-
նակին զայն հինգած ու ծանկեալ վարա-
գոյրներուն ետին, զուրթ գործին հա-
կած, ու մատները շնչով տաքցնելով,
ու խոսելով մերթ մօրն որ կը դիտէր
գայն գորովի և արգահատանքի նայ-
ուածքներով, պահ մը աւելի մեղքնա-
լու համար անուշտ այն փափուկ ու
համակ գորով հողին, որ իրեն համար
պարած էր միայն, և որ իրեն համար
միայն կ'ուզէր արդիլ:

Բայց Զարուհին զուարթ էր միշտ,
վարդէ այտերուն ու աստղէ աչքերուն
մէջ ծայրող շարունակ վառ. պատկերի
մը կը ծայրէր անուշտ, զոր հեռուն կը
տեսնէր, և որ իրեն կը սորվեցնէր չվը-
հատիլ:

Կիրակի առտունները միայն կը տես-
նայինք զայն, դադարած պահ մը իր շա-
րատանը աշխատութիւնէն, սենեակին
շարքով ակնի մաքրութեանց պարագի-
րու, ու քիչ մ'ալ, պատուհանէն դուրս
կարկառած իր սիրուն գլուխը, դիտե-
լու հագուած ու չքուած տարեկից աղ-
ջիկները, որոնք իրենց մայրիկներուն
առջեւէն ծանր ծանր կ'անցնէին ու կ'եր-
թային թաղին եկեղեցին, թերեւ աղո-
թելու:

Կրնա՞նք ըսել թէ Զարուհին չէր
փորձուեր այդ կիրակիներուն մէջ ա-
նոնց պէս հագուելու տեսնէն. անկիւն
ալ գեղեցիկ չէր, մանաւանդ անոնցմէ
ալ աւելի գեղեցիկ չէր, աղաւթի աշ-
քերովը, ու վարսերովը գեղձան, որոնք
իր երկայն ու նրբագեղ հասակը կը շա-
փէին: Բայց Զարուհին ամբողջ ճակար-
կով այդ մտածումներն օր մը կ'ըմբռնէր
չիրցան գծել, և աւելի զուարթ կը
քաշուէր ներս՝ պաշտած մօրը քովն ե-
ղած ըլլալուն անհրաժեշտ գոհունակու-
թեամբ:

Եւ անկիւն ուրախ էր միշտ, վարդէ
այտերուն ու աստղէ աչքերուն մէջ
ծայրող շարունակ վառ. պատկերի
մը կը ծայրէր անուշտ, զոր հեռուն կը
տեսնէր, և որ իրեն կը սորվեցնէր չվը-
հատիլ:

տեսնէր, և որ իրեն կը սորվեցնէր չվը-
հատիլ:

Անցեալ Դեկտեմբերին, տխուր ու
ցուրտ իրիկուն մը, բոլորի մը մտնելը
տեսնեք Զարուհին աւելի ցուրտ ու
տխուր տնակէն ներս: Յուզուեցանք:
Գուրջ շատ քիչ սրտերու մէջ հիւան-
դութեան հանդէպ անտարբեր կը մնայ:
Եւ ահա կ'իմանանք թէ հիւանդը Զա-
րուհին է: Ամբողջ փողոցը տխրեցաւ,
ու ամենուս սիրտը բարձրացան կը վը-
կայէր թէ բարի քրոջ մը պէս սիրած
կինը այդ պարկեշտ ու աշխատասէր
աղջիկը: Հիւանդ անհրաժեշտ ընկերութիւն,
անհատական ձեռնտուութիւն, դարցի-
ներու յոգաւարակա՞մ օգնութիւն միանգա-
մայն հասան, առանց յապաղման: Բը-
ժիկները, իրենց կարգին, բան մը չը
խնայեցին, բայց Զարուհի կը տառա-
պէր ժանտաւտնիցէ:

Խեղճ աղջիկ, ինչ օր միայն ապրե-
ցաւ այդ տաքանապակի վիճակին մէջ,
և, իր զառանցանց վայրկեաններուն,
միայն մ'որն էր որ խոսք կ'ուղղէր, և
կը յուսադէր զայն անուշ խոսքերով,
թէ իրենց անձկութեան օրերը պիտի
լնանան, թէ օր մը պիտի գայ որ ալ
չպիտի տառապին, և ինքն, այն ատեն,
ալ չպիտի աշխատի:

Զարուհին զուարթութեան գաղտ-
նիքը կը լուծուէր ուրեմն. ՅՈՒՍԻՒՆ կը
ծայրէր նա, վարդէ այտերուն ու աստ-
ղէ աչքերուն մէջէն, այն լուսաւոր
պատկերին, զոր հեռուն կը տեսնէր, և
որ կը սորվեցնէր իրեն չվհատիլ:

Դադաղին մէջ տարածեցին զայն
հագուած, հագուած այն լաթերով, ո-
րոցմով միայն հարսերը կը հագուեցնեն.
Երկայնագեղ վարսերը երկու կողմէն կը
տատանէր ցուրտ քամին, մարմինէն
ետքը անոնցմէ՝ վրէժ լուծուելու: Ու
քահանաները չէին կարողար, ու դպի-
րները չէին համարձակի, այլ ամենքն
ալ կուլային. այս առաջին ննջեցաւ
էր գոցէ, որ միայն արցունքէ շարա-
կաններով առաջնորդուեցաւ գերեզման:

Բայց Զարուհի դարձեալ զուարթ էր,
այն օր վարդէ այտերէն միայն ծայրե-
լով. անոնք միայն տակալին չէին թա-
ռամած խեղճ աղջկան վրայ, ուր ամեն
ինչ մեռած էր արդէն. դարձեալ պատ-
կերի մը կը ծայրէր Զարուհի, անվեր
երանութեան պատկերին առջև, զոր
հեռուն կը տեսնէր, եւ որ իրեն կը թե-
լադէր չվհատիլ:

Այս անգամ, ալ չիտարուէր ան-
ուշտ:

ԵՂԱՅԱՐ

ԵՍՍՈՑՔՆԵՐ

ԳՐՈՒ ՅԻՇԱՍԱԿԻ

Առ * * *

Քեզի կը նմանէր ան, ո՞վ միտառու
հրեշտակ, քեզի կը նմանէր ան, իր
պատկերին բովանդակ խելութեամբ,
զոր նկարչին նուրբ վրձինը միայն կրնայ
ուրուագծել, իր ոսկի մազերուն կեղ-
ձան հիւսքերը, որոնք երկու կողմէն
ուսերուն վրայ կը ծածանէին, իր հուր
աչքերուն վճիռ կապուող, որ թար-
թիւներուն տակէն երկնից գոյնը կը
հեզնէր, իր ծիրանի չորթներուն թարմ
երանքը, որուն առջեւ վարդը կը չիկ-

նէր, բոլոր այս ամբողջութիւնը քու կուսական անբոժ նկարդ կը յիշեցնէր ինծի:

Հազիւ ութը տարեկան էր դեռ, բայց իր տարիքին խօշ զուարթութիւնն ունէր: Կը վազվաւազէր դաշտերուն մէջ, մարդերուն կանանց կապերտին վրայ, ուր գարունը իր գուարթ ձիւղը կը խնդար: Իր մանկական գործունէութիւնը դուր ու դադար չունէր: Հոս ծաղիկներ կը խլէր, ցողադարդ մարմանդին վրայէն պարիկի պէս սահելով ու հոն թիթեռ մը կը հալածէր, իր սրնդուսէ պարեգտան լայն ծաղիկը ծածանեցնելով: Ու կ'երգէր, կ'երգէր աւնըդհատ, քերտիւրէ մը անուշ ու թըրթրուն ձայնով, որուն պատասխան կուտային հեռուէն՝ շաղկապատ արծազանգները լեռներուն:

Իր բոլոր շարժումները քեզ կը յիշեցնէին, ո՛վ երկնային հուրի, ու հոգիս կը լեցնէին երանաւաւ փթեռնով վառարար ճակատս կը հովածէր, եւայ յանկարծ մէկ թափով, ու անոր մօտեցաւ կամաց կամաց, չունչս բռնելով ու քայլերուն մէջ դնելով այն երկնային գոգուշադրութիւնը, զոր որոտը կ'ունենայ, երբ հեռուէն կը տեսնէ վեհերոս եղիկը վայրենի, որ թառուածին խոտոտերուն մէջէն կը սուրայ: Բռնեցի զայն իր կաթնաթոյր թաթիկներէն ու խանդակով մօր մը բովանդակ գրգռնելով, բազումներուն մէջ սեղանի զայն, հոգւոյս բոլոր համբոյրը դնելով այդ անապակ ճակտին վրայ: Ու ան, աչքերը անկեղծութեամբ ու զարմանքով առիկ, ինձ նայեցաւ պահ մը ուշադիր, ու ապա մանկական միամիտ ծիծաղով ժպտեցաւ ինծի:

Այդ նայումքին ու այդ ժպտին մէջ, քու կուսական պատմիրիւր ցուցուածն ապա, ո՛վ գրգռող էակ, ու երկար ատեն անոր աչքերուն կապոյտ հայելոյն մէջ նայեցաւ, խօսկան յափշտակութեան մը մէջ ինքզինքը կորուսած:

Անոր պարեգտան թեթեւ շրջները զիս խոչնդէս արթնցուց: Կամաց կամաց բաժնուած էր թեւերէս, այդ պոփոկ աշխարհը նեղ գտնելով իր հոգւոյն անբաւ սրբանքներուն, ու կը վազվաւազէր նորէն դաշտերուն կանանց մարմանդին վրայ, ուր գոյնզգոյն ծաղիկներ իրենց ծիրանի ծիծաղը կը ցանցեցնէին: Հէք պոփոկ շէր գտնելով թէ այդ բաժանալով ինչ էր ինձ համար, այդ բաժանումը մարդկական փութաբաժանումն էր: Երբեք ինքզինքը չէր տեսնում ինքզինքը երանութիւնը կար, տիեզերքի աննիւթ ձեռքերէն յանկարծ ական անկումն էր ան, կամ գահալիժ էջեր՝ երջանկութեան անհուն մեծ ոլորտին:

Ու երբ ինքզինքը գտայ վերտախ, մեր սիրտը յիշատակին փարդ փթեռնովը հոգիս պարտաւորած, ալ բոլորովին հեռացած էր ան ինձմէ, ծաղիկնց հոյլին մէջէն պարիկի մը պէս սահելով ու իր սնդուսէ պարեգտանին լայն ծաղիկը ծածանեցնելով:

Ո՛հ, անկողն քեզ կը նմանէր, ո՛վ դարձաւ յաւաքարացի, անկողն քեզ կը նմանէր: Իր պատկերին բովանդակ խօսկութեամբ, զոր նկարչին նուրբ վերձինք միայն կրնայ ուրաւագոյն: Իր օտար մազերուն դեղձան հիւսքերը, որոնք երկու հոգւոյն ուսերուն վրայ կը ծածանէին, իր հուր աչքերուն վճիտ կապոյտը, որ թափալաններուն տակէն երկնից գոյնը իր հեգնէր, որ ծիրանի չուրթերուն թարմ երանգը, որուն առջին վարդը կը շիկէր, բոլոր այս ամբողջութիւնը քու կուսական անբոժ նկարդ կը յիշեցնէր ինծի:

Գ. Մ. Ս.

ՆՈՐԱՎԱՅ

ՓԵՍՍՍՈՆԱԼ ՔՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Պորտալի հրապարակը կը ընտելէր Պ. Լազարի, ասուի փառաբանը, որ կարող գործի մարդ մը ու ընտանիքի հեռատես հայր մըն էր: Իր խօսկան յատուկութիւնները այն ատեն աւելի երեւան հանցեք երբ աղջիկն ամուսնացանք խնդիրը ծագեցաւ: Փեսայի ընտ-

րութեան գործը բաւական դադարեցուց զինքը, աղքատ բայց աշխատող ու լուրջ երիտասարդ մը նախադաս կը համարէր միտ հարուստ, չքեղ ու փառաւոր ուսուցիչներէն: Իր այս ընթացքը ի սկզբան շատերը քննադատեցին բայց վերջը շատ յարմար, շատ խելացի ու շատ ուղիղ դասն նոյն իսկ ամենէն խիստ քննադատները:

Լիւսի՝ փառաբանին մէկ հատիկ աղջիկն էր, հետեւաբար դիւրին է ըմբռնել թէ ինչ փառաւոր օժիտ մը ունէր:

Լազար, այլեւս բաւական կոխիկ հարուստութեան մը տէր եղած, գործը քաշուել կ'ուզէր իր վաճառատունը, իր գործերը ու իր ամեն բանը փեսային յանձնելով:

Աղջիկը լաւ կրթութիւն մը առած էր, այս գեղեցիկ բարոյականին գեղեցիկ նիւթական մըն ալ կցուած ըլլալն էր: Լազար, անանկ փեսայ մը կը փնտռէր սակայն, որ կարենար երջանիկ ընել իր աղջիկը, չէնցնէր իր տունը: Ասիկա դիւրին բան չէր:

Բազմաթիւ բարեկամներ, շատ մը գրացիներ աչք տնկած էին իր աղջկան ու իր հարստութեան: Օր մը մէկը, օր մը մէկը առաջ կը նետէին իրենց տղաքը ամեն օր նոր նոր առաքարկութիւններ կ'ըլլային, բայց Լազար շուտով խօսքի պատկոյ մարդ չէր:

Ու կ'ըսէր ինքնիրեն. — Անպարտելի հարկ չկայ, մինչեւ որ երիտասարդը լաւ մը չի ճանչնամ ինծի փեսայ չեմ ընտրեր: Ինծի կ'ըսեն թէ ամուսնութիւնը բաղդ մըն է, վիճակ մըն է, թող անանկ ըլլայ, ես ալ աղջիկս աղէկ թիւի մը արժանացնելու համար ձեռքէս եկածը պիտի ընեմ:

Իր բնականին բոլորովին գոհարեղծներուն հարուստ ու նշանաւոր վաճառական մը կար, որ Պլաթկը անուան շիք տղայ մը ունէր: Բարեկամներէ քանի մը հոգի, օր մը մէկը գալով, Լազարին զմեզին աղջիկն անոր ուղեւ համար: Պ. Լազար երկուքներուն սա պատասխանը տուաւ:

— Այո՛, աղբոր գլուխ մըն է, սակայն մէջը ուղիղ չկայ. անոր համար՝ փողոցները պտուղիլ, ինքզինքը սրճարաններու հայելիներուն ներկայացնելով ամուսնանալէ՝ աւելի աղէկ է: Անոր հայրը ատանկ փառաւոր գոհարէր մը գրկելու չէ իր խնդիրը, յաճախողը քաշուելու լաւ միջոց մը կ'ըլլայ: Ինչ կուզէ թող ըլլայ, բայց թող ինձի հետի ըլլայ, աղջկանս փառ ամուսին մը պէտք է, մեր ասուիկի ծրարները շատ ծանր կուգան այդ փառիկապա՛մ պարտին:

Թաղին հարուստ սեղանաւորներէն մէկը իր տղան, Անթիմիւն ներկայացուց Պ. Լազարի, պորտալի ծառայար խաղաղող մըն էր ան, ու կարող եւեւմտագէտ մը: Ասոր համար կ'ըսէին թէ՛

— Եթէ մեր աղջկան հետ ամուսնանայ, երկու հարստութիւնները իրարու միացնելով սքանչելի կերպով կը շահագործէ ու քիչ ատենէն անսպասելի արդիւնք յառաջ կը բերէ:

Աստու փառաբանը բարկութենէն կրակ կտրած, ալ չկրցաւ համբերել ու սկսաւ պոռալ:

— Ինծի ասանկ պորտալի խաղաղող մը գովել... խաղաղող մը իրիւր փեսայ առաջարկել... աս ինչ յաղագիտութիւն է. փառաւորութեան ինչ կ'ըլլայ, գործերս ինչ կ'ըլլան, հարստութիւնս ինչ կ'ըլլայ... Ես ու աղջիկս որ ամեն օր փողոցները մնալու փառնգին երկուքը կը քաշուք, կ'ուզէք որ մեր օտարը՝ վը խնանք, իմ աղջիկ հարստութիւնս որ հոգիս բաւականութեան հասած է, երեսուն երկար տարիներու յոյնութեանց պտուղն է, ես հետաքրքիր չեմ փորձելու թէ այս հարստութիւնը երեսուն օրուան մէջ ինտոյր կրնայ վը՝ ճանաչ:

Երրորդ երիտասարդ մը ներկայացաւ աղջկան հօրը: Ասիկա Լիւի կը կոչուէր, որ թէ էն որը, այլ սակայն մեծ փառաւորութեան մը արիւնքն էր: Այս ինքնակոչ փեսայուն սահուն ճարտասանութեամբ մը գլուխը կ'ուզէր իր աներոցուն: Աղջկան առած կրթութիւնը կատարելագործելու մասին խօսք բանալով սկսաւ մէկի մէկի թուել իր առաւելութիւնները, ետքը՝ սկսաւ ձիւրու, մրցումներ, գոմարու եւ ձիապաններու վրայ խօսիլ, խօսքին մէջակեզները դադարեցնելու բառեր նետելով:

Վաճառականին համբերութիւնը հասած էր, սկսաւ խօսիլ:

— Սենք չենք յարմարի իրարու, Պարոն, ատանկ գաղղիներէն, մաղղիներէնով գլուխ լեցնել հաշուին չի գար, պարագայ տեղը ինքզինքը մի յոգնեցնէր, օգուտ չունէր:

Ասկէ ետքը Ալօսի, մօտակայ քաղաքի մը, գործարաններէն մին երեւան եկաւ. ասիկա ալ իր պոփոկ տղան տեղաւորելու համար մը կը փնտռէր: Կարծես ինչ փառաւորութիւն պատճառէր Պ. Լազարի, այս ամուսնութիւնը յարմար կը թուէր իրեն, հարուստութեան մը տէր եղած, գործը քաշուել կ'ուզէր իր վաճառատունը, իր գործերը ու իր ամեն բանը փեսային յանձնելով:

Աստու փառաբանը, ասուի փառաւորութեան մը տէր եղած, գործը քաշուել կ'ուզէր իր վաճառատունը, իր գործերը ու իր ամեն բանը փեսային յանձնելով:

Պարոն, ատանկ գաղղիներէն, մաղղիներէնով գլուխ լեցնել հաշուին չի գար, պարագայ տեղը ինքզինքը մի յոգնեցնէր, օգուտ չունէր:

Ասկէ ետքը Ալօսի, մօտակայ քաղաքի մը, գործարաններէն մին երեւան եկաւ. ասիկա ալ իր պոփոկ տղան տեղաւորելու համար մը կը փնտռէր: Կարծես ինչ փառաւորութիւն պատճառէր Պ. Լազարի, այս ամուսնութիւնը յարմար կը թուէր իրեն, հարուստութեան մը տէր եղած, գործը քաշուել կ'ուզէր իր վաճառատունը, իր գործերը ու իր ամեն բանը փեսային յանձնելով:

— Սակայն ասոնք երիտասարդական անփորձութեանց արդիւնք էին: Ժամանակէն հիմա ինքզինքը ուղիղու սկսաւ, ամուսնութեան ինքզինքն ալ վրայ հասնելուն պէս խելքը գլուխը եկաւ:

— Աստուած տայ, Աստուած տայ, պատասխանէր Պ. Լազար, բայց ես ատանկ փորձի մը չեմ ձեռնարկեր, ողջ գլուխս աւետարանի տակ չեմ դնել, մեր տղուն ինքզինքը ուղիղու հաւանականութիւնը՝ աղջկանս կրակը խնայու փառնգին չեմ կրնար նախադասել, մարդ իր բնականութիւնը դիւրաւ չի կրնար փոխել, ինձի լաւ անցեալ մը ունեցող փեսայ մը պէտք է:

Ու տակաւին շատեր ասանկ բացատրական պատասխաններու արժանացան: Ալ գրացիներու բերանը շէր բըռնուեւ, բարիտանքը սկսած էր:

— Աս ի՞նչ գործանալի մարդ է, ասիկա փեսայ չէ, հրաշք մը կը փնտռէ, մեր տղուն ինքզինքը ուղիղու հաւանականութիւնը՝ աղջկանս կրակը խնայու փառնգին չեմ կրնար նախադասել, մարդ իր բնականութիւնը դիւրաւ չի կրնար փոխել, ինձի լաւ անցեալ մը ունեցող փեսայ մը պէտք է:

— Ինչ հարկ կայ գլուխը փեսայ փնտռելու քանի որ ձեռքիս տակը ունիմ հատ մը:

Ու կանչեց իր առաջին գրագիրը. հարցուց անոր թէ կուզէր ամուսնանալ: Այս անակնկալ հարցումը, յանկարծ ծաղիկ բերաւ խելքը երիտասարդը, ամիթի կարմիրը ներկեց անոր երեսը, ու երբ Պ. Լազար աղջկան անունը տուաւ, բոլորովին շուարած, չկրցաւ պատասխան մը տալ:

Ծերունին շարունակեց.

— Սի՛նք շանք հասցնել ինձի թէ, հարուստ մէկը չէք. իր բոլոր մանրամասնութեամբ գիտեմ՝ մեր պիտեմէն որովհետեւ անկողն պահուած է իմ քով: Ես ինչպիսի կ'ըսեմ, արդիւնքը հաղի կը բաւէ օժիտ մը եւ տուն մը ստացելու: Բայց անկողն պահուած զանա՛մ կ'արժէ ձեռքի համար, անկողն մեր առաւելութեան իրական ապացոյցն է. ես գործի սկսած ատենս ձեզի չափ հարստութիւն չունէի, մեր բնաւորութիւնը, մեր յատուկութիւնները կը ճանչնամ, դուք իմ ձեռքը մեծցաւ, եթէ ձեզի հետ ձեռք ձեռքի տանք, եթէ խնամութիւն մը հաստատենք, մեր փառաւորութեան աւելի կը շնորհալ, նայեցէ՛ք, իմ մազ մօրուքս ճերմակեցան, այս գործերուն երկու տասարդ վարկը մը, տնօրէն մը պէտք է, ասիկա դուք պիտի ըլլաք, եկէ՛ք, փեսաս, յաջորդս, եկէ՛ք որ մեր գործը թափալան, մեր կնոջը ներկայացնեմ ձեզ, անոնք ալ ինձի պէս՝ գլուխը կ'ըլլու, բարք ու վարքերնին անձանթ խաղաղամեղիներու հաւատք ու համարանք չեն ընձայեր բնաւ, ձեզմէ շատ դժ պիտի ըլլան, վատա՛ւ եղիք:

Ալ շատ չանցած, ամուսնութիւնը կատարուեցաւ, պատիւ արարողութիւն չեղաւ երբ նորագոյն ամուսիններ, ըստ սովորութեան, ճամբորդութեան ելան: Մեղաւորներն այս ճամբորդութիւնը աւելորդական տեսակէտով շատ օգտակար եղաւ փեսային: Ասիկա ծանօթութեան օտար երկրներու մէջ գտնուող փառաւորութեան թղթակցիներուն հետ:

Եւ վերադարձին, փառաւորութեան վրայ անհուն գոհունակութեամբ մը կարգաց հետեւեալը:

« Աստիկի վաճառական փան Բրոսան Գիսայ եւ յաջորդ Լազարի »

Երիտասարդ Բրոսան իր հաստատարութեամբ, իր ուղղութեամբ ու վաճառութեամբ քերականացեց իր անունը, ու, այդ համակրելի ձեռքերով

ոչ միայն հիներուն փառաւորութիւնը պահեց կատարելագոյն, այլեւ շատ մը նոր յաճախորդներ ունեցաւ, անանկ որ, երբ տարի մը ետքը, վաճառատան ելեւ մուտքը պատրաստուեցաւ, յայտնի եղաւ որ Բրոսան գրամագլուխը աւելցուցած, գործառնութիւնները ընդարձակած ու շահը կրկնապատկած էր:

Պ. Լազար, ալ բոլորովին ծերացած, կնոջը հետ ծովափէն դուրս կը քաշուած էր, իր վերջին օրերը այդ գործութեան ու հաւ պահելու գուարձալի աշխատութեանց տուած էր, ու շաբաթ մէկ քանի անգամ հանրակառքի մը վերնայարկը նստած, առողջ օր մը ծըծելով, վաճառատունը այցելութեան կուգար, կը տեսակցէր յաճախորդներուն հետ, որոնք մէջ ստէպ հիներէն ամենալ իր հանգիստով խօսքի կը բռնէր:

— Ե՛հ, ինտոյր կը գտնէք փեսաս, գործն աղէկ կը հասկնայ կոր անանկ չէ՛. աչիւրաւ վարպետն ճարպիկ եւաւ, բայց չեմ նախանձիր, որովհետեւ ես հասցուցի անի, իր յատուկութիւնները էն առաջ ես հասցայ, եթէ կուզէք այս երիտասարդին առաւելութիւնները փոխաւ, ծնողին մնացած գրամագլուխը չէ, իր խնայողութիւնը հարցուցէ՛ք:

Ու երբեմն թաղերը պտուղեղով լուր կը փողվէր:

— Ըսե՛ք թէ այն հարուստ սեղանաւոր փառնց իր գրամատունը:

— Հապա՞, պատճառն ալ տղան եղաւ, Անթիմիւն, պորտալին մէջ հորը անակութիւնը հոգաւորութեան պէս, ինքն ալ ինքիլը դուրս, ու գրամատունը կնիքի տակ ասին: Գոհարեղծներու վաճառականն ալ անանկ է եղեր, Լէվին ալ: Ալօսիի գործարանատէրին տղան ալ քանի մը անգամ ամուսնանալու ելեւ նիկէն ու չալդիլէն ետքը, ինքզինքը բոլորովին անապականութեան տուեւ է:

— Իրա՞ւ:

— Ալօսին երկուքներուն հարցուցէ՛ք, Ու մերտնի փառաւորութեան կըսէր անոնց:

— Ա՛հ, ես ասոնք ամենքը գուշակած էի ժամանակին, թող աղջիկս բարեբաղդ համարի զինքը ինձի պէս հայր ունենալուն համար: Մարդ ասուի՝ ծաղիկով ծաղիկով կարծես իր նմաններուն ալ ինչ իրարանց շնորհած ըլլալը կը հասկնայ:

Գ. Մ. Ա.

ԿԱՆԱՑԻ ԷՋԵՐ

Ո՛հ, այս մեծ պաշտօն... Կնոջ արդեւաբանին, իր արարելու կարգ ու արդիւնք, խորհածանաց պայմանադրական օրեր են:

Ամեն զք՝ կրօնի տաք շնորհը ոգեւորութեմ՝ հնաշախտի եղած է կարծես կնոյական հրապարակէն ու զայն իր խակական շնորհներէն ալ գուրի, բոլորովին սեւ կը տեսնէ այլ եւս:

Կնոյն իր քարկոյն մէջ՝ մեր փետրադարձ զլխարկին շուրջը կը գառնայ ու իր նայուածքն ալ մեր հագուստի ծաղիկներուն, մեր Ժպտակէն հանգույն ներուն յառա՛ւ իր կծու ակնարկութեանց ու աստուերու հեղեղը կ'սկսի: Եւ ինչ հեղեղ:

Կը ներկեց սակայն, «միասնական» այդ ծաղիկներուն, կ'զգանք թէ, այդ բաւարար խորը, կնոջ խօսքի զգուշութեամբ փափաքը կայ, որ, կուսակցութիւնը քեզմէն տակ ու անոր գառնացած շըրթանցը վրայ, աստի մը ձեւը միայն կըրնայ ստանալ:

Բայց երբ աշխարհիկ հրապարակաւորներն ալ, հաւատաւորի հովիւր առնելով, մեր ճաշակը ծիծաղելի կը զգուշեն, ու իրենց դժգոհանաց յաւիտեանց յանկան յանկեղծ կ'երգեն, ո՛հ, հաւատացէ՛ք որ ասիկայ անտանելի կը դառնայ ալ մեզ համար:

Ինչ պիտի ըլլայինք, Աստուած իմ, եթէ Ե. Ալփիար ալ զմեզ չ'պաշտպանէր, . . .

* * *

Ո՛հ, այդ ինքնակոչ պաշտպանը... Իր գծած Տըլի-Վիլիսի նուրբ պատկերը՝ Բալէ Բրիսթալի մէջ տեսած յոյսերուն է անշուշտ, զոր միամիտ մուսայմար մը մեզ հետ կը շփոթէ:

Հայ կնոյն՝ Միւսէն, Հիւսիս, Պուռ-մէն, Տոսէն սիրտաբանու համար չէ որ ինքնեւն: Կնոյն պէտք չունի բառեր, երբ կը սիրէ: Բնութիւնը արդէն ինքն ինքնուր բոսորովն աւելի հիմնա-

լի աւելի պաշտելի կ'ընծայէ: Ասկէ զատ, այնքան անգուրջ ալ չէ. գիտէ թէ հեղինակներու շահագործումը մեր մեռանշնորհն է, թէ մեր թաւ ձայնը անոնց սիրելի պէս անուշ սոյլերուն հետ ներգաշնակելու, մեր սրտին ու գաղափարներուն տեղը մերկութիւնը անոնցմով չպարելու պէտք ունիք:

Մենք մեր գրական ճաշակը աւելի ազնուացնելու, մեր գեղեցիկագիտութիւնը աւելի նրբացնելու համար միայն կը գուրգուրանք այդ մեծ հանճարներուն վրայ:

Մեր համեստ գրադարանն ալ՝ միայն սիրտին հեղինակներ չեն գարդարիր, ինչպէս կը կարծէք միամտաբար: Կնոյն Վերքերը, Լամարթիկի Ռաֆայիլը կը սիրենք, բայց Ռուսայի Էմիլի ալ կը պաշտենք, Տոսէի Սաֆօն, Տիւմայի Անթիմիւն իսկ վերձանելու չենք վարանիր: Բայց Էմիլ Մարթինի, Ժիւլ Սիմօնի ու Սթենիսլի յոգնած թերթերն ալ ոչ իսկ վայրկեան մը անոնց հետ փոխանակել կը մտադրենք: Ձեր յօդուածները հանգրձով կը կարդանք... Ինդաւալը համար փայն, բայց Մէքէմանի համար ինչը՝ իր անուանակները:

Անկողն ուրացութիւն մ'է հայ կնոյն վրայմով, իր պարտուց անգիտակ, սեթեւեթեւ ձեւերու ու թեթեւ գոյներու մէջ միայն ցոյց տալ: Նա կը սիրէ զըրիտանութիւնը, բայց այս բանը չարգիւր զայն սիրելէ նաև իւր տունը: Կը սիրէ վայելչութիւնը, բայց կը սիրէ նաև իր խոշանոցն ալ:

* * *

Բայց ոչ այն թափով, ինչպէս փառաւոր կը թու

հանգանակները այժմ, այդ հրամանագրերը Ս. Պատրիարք Հոր յանձնարարած ընկալով, վերադարձնելու առաջնորդական տեղապահներն ի մասն իրենց պաշտօնատեղիները պիտի ուղարկեն:

Զորքաբարձի, Բաղադրական Ժողովն նկատ ընդ Պատրիարքարանի մէջ և զբաղեցան ինչ ինչ ընթացիկ խնդրոց կարգադրութեամբ:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայոց տակաւին Իսկուհար գտնուելուն, ի կրօնական հարցերու վրայ, ըստ առաջնորդական իրաւունքները սկսած շարունակել:

Ուսումնական հարցերու վրայ, որ ժամանակէ մը ի վեր իսկուհար գտնուելուց ետքէն, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայոց հրաւիրանաց վրայ, ըստ առաջնորդական իրաւունքները սկսած շարունակել:

ՊԵՏՐՈՍ ԱՂԱ ԳԱՅՍԷԼԵԱՆ

Յուդարկաւորութեան տխուր հանգէս մը կատարուեցաւ անցեալ կիրակի օր Կէտիկ-Փաշայի Ս. Յովնանէս եկեղեցւոյ մէջ, Հանգուցեալը, հայրն էր Ծաղիկի նախկին հրատարակիչ եւ գրաւման Գրիգոր էֆ. Գայսելեանի:

Հանգէսին կը նախադասէր Գիւմրասեան Տ. Հայկեան արքայան իր շուրջն ունենալով Սարգիսեան Տիմոթէոս եպիսկոպոսն և Պատր. Գիւմրասեան Տ. Գարիբէլ Մ. Վ. Զէվարդեանը: Ներկայ էին նաև ուրիշ վեց վարդապետներ և քան թահաճանք: Յետ եկեղեցական արարողութեանց դաւանական խօսքեաց Տ. Հայկեան արքայան ու հակիրճ կերպով դրուատեց Հանգուցեալի քարեմասնութիւնները:

Թափուր եկեղեցւոյ բակը հանուելէն ետքը դաւանական մըն ալ կարգաւ ծաղիկի հին խորագրերէն ու մեր հայ մակրելի աշխատակիցներէն Յովնանէս էֆ. Աղաւորեան, որ շնորհ յայտ պատկառելի ծերունայն նահապետական կեանքով, օրինակելի եկեղեցադաստիարակութիւնն ու տոկուն հաւատքը:

Հանգուցեալը մեծ հանգէսով ու խոնար բազմութեամբ իր տան առջեւ անցուցելով փոխադրուեցաւ Պալատի գերեզմանատունը ուր թաղուեցաւ իր մեծ որդւոյն հանգուցեալ Գայսելեանի Գայսելեանի ընդ:

Ներքին լուրեր

Հինգշաբթի, Պոլսկարաց Ֆերտի-նանտ իշխանը, Վեհ. Սուլթանին իւր յարգանքները մատուցանելու համար, Պոլս հասաւ երեկոյան ժամը ինը քառորդ անցած:

Թէ՛ Պոլսկար հասարակութենէն և թէ՛ ուրիշ հասարակութիւններէն խոսքը բազմութիւն մը ներկայ էր Սիլվէճի կայարանը, որ ծաղիկներով զարդարուած էր:

Իշխանին հետեւողներն են վարչապետ Պ. Սիլվէճի, պատերազմական վերահսկող գնդապետ Պ. Բէյթաֆ, ինչ պէս նաեւ Պ. Տէպրովը Սիլվէճիին ու Մարքոֆ, Տաքի. Լորկին. իշխանին մասնաւոր քարտուղարը Պ. Մարգէն Ֆուրթ, խորհրդական Պ. Մարգէնով և այլք:

Իշխանը ցորձախ մայրաքաղաք մընայ, անոր հերթափոխի պաշտօն պիտի վարեն կայս. թիկնապահ Ա. Սիլվէճի և ուրիշ հինգ թիկնապահներ:

Զարին քաղաքուրիւնը. — Ռուսական կառավարութեան պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ թէ Վեհ. Ներսիս Բ. կայսեր թագադրութեան հանդէսին ներկայ պիտի գտնուի Օսմանեան կառավարութենէն կարգով պատգամաւորութիւն մը, որոյ նախագահը պիտի ըլլայ Բարիքը նախորդ դեպքան Եւսուֆ Զիա բաշա:

Կուսակալի օգնական. — Ներքին գործոց նախարարութիւնը հրաման ըրաւ Անատոլի և Ռուսիոյ նահանգաց կուսակալի օգնականներուն, որպէս զի պատրաստուին իրենց պաշտօնատեղիները ուղարկելու:

Յունաց Պատրիարք. — Մոնիքիոն կը-

տէ թէ, Ամեն. Տ. Անթիմոս Պատրիարքը պատգամաւորութիւն մը պիտի ղըրուի Զարին թագադրութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու:

Բեքտաւորէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Բեաթիլ և Քէնան պէյերը, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լոպատին Իշխանին նուիրեալ Իմթիազի պատուանշանը կը տանին, ռուսաց մայրաքաղաքը հասնել են:

Սալայն Կըսէ թէ Տիարպէթիի կուսակալութեան քարտուղարներէն Օսման Սաղապէ Էֆէնդի Քէնէլայն գաւառակը ղրկուելու է Եֆէրի և Միլի Ալիքիթիներուն մէջ եղած հակառակութիւնը բաւարարու համար:

Գաւառական ԲԵՃԻԿԵՐ. — Տիարպէթիի նահանգին դատական ընկիւղ թալիպ և Եօրիպէ Էֆէնդիներն, անցեալ հինգշաբթի օր Տիարպէթի ժամանել են:

Պ. Հիլվարս, Անգլիական փոխ-հիւպատոս Տիարպէթիի, անցեալ երկուշաբթի օր, յոյն քաղաքը ժամանել է: Երգում նահանգին կուսակալի օգնական Իպրահիմ էֆ. Սուսա հրամանատար փոխով իր պաշտօնատեղին ուղարկուի:

Երգումի նահանգին մէջ, Կըսէ Սալայն, մարտի սկիզբէն ձեռնարկուել է ոստիկան — զինուորաց կազմակերպութեան և կուսակալութիւնը գրեթէ իր իրաւասութեանը ենթարկեալ գաւառացի ծանուցանելու որոց որ անկէ թէ ոչ — իրամ հպատակներէն անտեղ, որ կը փոխադրուի ոստիկան — զինուոր գերութիւն, պարտին զինել տեղական կառավարութեանը:

Ձմեռ. — Երգումի նահանգին ամէն կողմերը առատ ձիւն տեղացել է:

Պաշալիքի և Ալաշկերտի կողմերը վաթսուս ժամ անընդհատ ձիւն տեղաւոր զինուորաց ամբիւն երկրեկութիւնները դադարեցան:

Խանուէ. — Մաքսային վերատեսչութեան տուած վիճակագրութեան նայելով ամէն տարի, Օսմանեան երկիրները ներածուած խառնէին քանակութիւնն է իր ինքն միլիոն քիլո:

Երկրագործ. — Ձեռնհաս իշխանութիւնը պէտք եղած խորհրդակցութիւնները կը կատարէ իրեն մատուցուած հետեւեալ խնդրոց նկատմամբ. գեր երկրագործի մը ստացուածքն ու կարածը պարտին համար գրաւի տակ անտուի անոր նկատմամբ ինչ պէտք է ընել:

Հնուքիւն. — Տիարպէթիի Լճէ գաւառակին մէջ սեպագիւն (coneiforme) գիրքով արձանագրեալ խոշոր քար մը գտնուել է:

Հիւանդանոց. — Հրէից Բարուհանեան արտօնութիւն ստացաւ հիւանդանոց մը կառուցանելու Պալատու Գաւառապետի պէս:

Ոճիւր. — Երկրաբան զինուոր, Սամաթիայի մէջ Հայի, Լիւան և Գառնիի անուն անձերը իրարու հետ կռիւի բռնուեցան. Գառնիի ծանրապէս վիրաւորուեցաւ թեւէն և զիլոն: Հայի ծերակալուեցաւ, իսկ Լիւան կը փնտռուի:

Անձնագրաւորութիւն. — Թ. Հալիքաբ կը պատմէ թէ Պէշկիկի քաղաքը իսկուհար պէյ, և Բ. Գրան ստանձնաւորութեալ նահանգաց զինանին քարտուղարներէն քանակութեալ Պէշկիկ պէյ, անցեալ զինուոր, Բերայի Գոմար քարէջատան արհը երթալով յայտարարեց թէ հիւանդ են: Բժիշկ բերուելով հաստատուել է թէ միկընդ (սքան օթեմ) կերած են:

Երկրաբանները Բերայի թաղապետութեան հիւանդանոցը փոխադրուած ատեն մեռել են:

Այս դէպքին առթիւ ըննութեանց ձեռնարկուած է:

Հասարակութիւն. — Հեռագրական և թղթատարական վերատեսչութիւնն ուղարձ է կեդրոնական կայարան մը հաստատուել միջազգային թղթատարութեան համար:

Հիւանդանոց. — Ֆերիքէյի մէջ կառուցուելիք Պոլսկարական հիւանդանոցին շինութիւնն ի մասոյ պիտի սկսի:

Պ. Պոլսիկի, որ անցեալ տարի Թալիքի իրրեւ մասնաւոր թղթակից Կ. Պոլսի և կամ էր ի մասոյ միկընդ պաշտօնով մայրաքաղաք պիտի գայ:

Հիլվարի և Պոլսի կողմերուն միջեւ զեւեղութիւնը հեռագրական ընդժողկայ թիւը Եւրոպայէն բերուած է մօտեւ քիւնուէն պիտի ձեռնարկուի:

Ոճիւր. — Զորքաբարձի, նաւային քանի մը զինուորներ Գաւառ վաղայի մէջ, ծերար մը գտան, որուն մէջ նորածին աղջիկ մը կար՝ գլուխը մարմինէն բաժնուած:

Ստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկեց:

Ոճիւր. — Անցեալ գիշեր, Պէշկիկէն Բերայի գիւնտուններէն միոյն մէջ, շորս խրուաթիւնը իրարու հետ կռուեցան դրամական խնդրոց մը առթիւ:

Նորաթիւնէն երեքը, դաշտին ի ձեռին, յարձակեցան իրենց ընկեր Միլիքին վրայ. սակայն խանութ պանն ուրիշ անձերու օգնութեամբ կրցաւ այդ երեքն զուար հանել և Միլիքին ներք պահելով խանութը գողցել:

Կատուած խրուաթիւնը սկսան դաշտին ընկերով կոտորել խանութին դուռն և փեղկերը ասոր վրայ գինեպանը պարտաւորեցաւ Միլիքին ալ դուռը հանել որ սկսաւ փախչի իրեն երեք հետապնդողներուն առջեւէն:

Բարերար դարար, այս հոմերական կոխը ցաւալի հետեւանք մը շուրջեցաւ ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով շորան ալ ձերբակալեց:

Ուղղում. — Գարնանային յորդառատ անձրեւներուն պատճառաւ Կիւմրիի գետակը յորդեր և դաշտը ուղղորէ, բայց անձի կորուստ չէ պատճառը:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մարտ 12 թուականով Բարձր. Մեծ Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Պոլսայի, Տրապիզոնի, Մուսուլի, Պիլիսի, Տիարպէթիի, Գոնեաի, Սըվաքի, Ատանայի, Հալպի, Էնկիլիքի և Վանայ նահանգներուն մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդ որորութիւն և ապահովութիւն կը տրի:

ԱՂՕԹԱԳԻՐԲ

ՀԱՍ
ԺԱՄԱԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԳՈՅՍ. ԵՊԵՊԵՅԵՆՈՅ
Դասակարգեաց
ՍԱՀԱՆԱ. ԽԱՆԱԶԱՆ
704 երեսէ բաղկացեալ, ընտրել լաթակալով, Գին 10 շրջ:
Կը գտնուի Նան Կ. Պէրպէրեանի սպարանն եւ ամէն Հայ դրամահաճաց ընդ:

Գ. Ս. ԱՐԱՎԱՆՈՐՈՒԼՈ

ՂԱԼԱԹԻԱ

ԳՐԱՆԹԻՆԱ ՓՈՂՈՑ, ԼԷՈՆ ԽԱՆԱ
Այս վաճառատան մէջ կը ծախուին երկաթ ուղիներ, շրջանակներ, գործարաններու համար պէտք եղած այլ և այլ տեսակ ներքեր, վրձիններ, խողովակներ, և այլն:

ԳՐԱԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՆԵՐԸ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ 1892 ԻՆ
Կը գրաւի մասնաւորապէս հետեւեալ գործերով:

Ա. Կը յորինէ և կը հրատարակէ դասագրքեր ազգ. վարժ. համար:

Բ. Կը հրատարակէ նաեւ ուրիշ հեղինակներու պատրաստած օգտակար գրքեր:

Գ. Կը կատարէ ամէն տեսակ տըպագրական և յարակից գործեր:

Դ. Կը հայտնայ լեւր ժամանակաց համար պէտք եղած դասագրքերն ու դպրոցական պիտուրը:

Ե. Պոլսայ և Գաւառացի դպրոցներուն համար դպրոցական պաշտօնեայներ կը զրկէ:

Զ. Իրրեւ յանձնակատար, կը ստանձնէ կրթական, առեւտրական, անհատական, դատական և պաշտօնական գործեր:

Է. Կը կատարէ յանձնարարութիւններ՝ արտածելի և ներածելի ամէն տեսակ ապրանքներու վրայ:

Ը. Իր ՄԿԶԻՈՒՆԵՐԸ
Այլոց օգտին մէջ փնտռել իր շահը, իր առաջին և զգաւոր պայմանն է:

ԿԱՆԽԻԿ ԳՈՐԾԵՆԸ

Կանոնաւորութիւն, ճշդութիւն եւ արագութիւն
Երախտաւորեալ:

ՍԻՍՈՆ ԳԱՐԱՄԱՃԵԱՆ

ՓՆՋԻԿ. պատկերազարդ, նախապատրաստական տարի հայերէն արտասանութեանց:

Գին 3 շրջ:
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ, մասն Ա. Գ. — սպագրութիւն, բարոյակց եւ հետաքրքրաշարժ բովանդակութիւն, մասնաւոր պատկերներով զարդարուած եւ ճոխացած շարադրութեանց նիւթերով:

Գին 5 շրջ:
— Մասն Բ. — Բ. սպագրութիւն. պատկերազարդ, ճոխ պարունակութիւն:

Գին 7 1/2 շրջ:
ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԶԱՅԵՐԻՆ ԼԵՋՈՒԻ. — Ամէն մարդու անհրաժեշտ բառք 30,000:

Գին 15 շրջ:
ՀԱՄԱԿԱՆԻ ԱՌՁԵՐՆ. — Նամակագրութեան արուեստին կատարելաւ առաջնորդ մը:

Գին 7 շրջ:
Իրմէլ Լրագրոյս անօրէնութեան:

Գին 20:

Ե. ԳԱՐԹԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՆ

Այս անուան ներքեւ յանձնարարութեանց տուն մը կազմած եմ:

Կընդունիմ անհատական իրաւանց վերաբերեալ գաւառու փոխանորդութիւն եւ անշարժ կալուածներու օրինական փոխանցման վերաբերեալ գործողութեանց միջնորդութիւն:

Գին 1 լրագրոյս անօրէնութեան:

Ե. Գ.

Ա. Ջ. Գ

ԳՐԱԹԱԼԵԱՆ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՆԵՐԸ

Այս Թուարանութիւնները թէ՛ Պոլսոյ եւ թէ՛ գաւառներուն մէջ ամէն ուրեք ընդունելութիւն գտած են իրենց զիւրաւոյն մէթոտին համար:

Դասագրքեր Թուարանութեանը կը պարունակէ 800 ի չափ օրինակներ եւ կեանքի վերաբերեալ խնդիրներ. խնդիրներն այնքան լաւ կերպով ընտրած եմ որ եւ ոչ մէկ հայերէն Թուարանութիւն այս մասին կրնայ բաղդատուել իմ յորինածին հետ. այլ եւ այս օրինակներն և խնդիրներն անանկ ճարտարութեամբ պատրաստած եմ որ շատ բան ուսանող մակարեական մէթոտով (methode d'instruction) կարենայ սովորել, շատ բան ալ ուսուցիչն աշակերտաց սովորեցնել կը պարտաւորուի:

Տարրական Թուարանութեան էական մասերուն վրայ իստիկէս դատ՝ ընդարձակօրէն խօսած եմ մէթոտական դրութեան վրայ, որուն կիրառութիւնը Թուարան մէջ հեղհեղ ընդհանրապէս վերաց է:

Իսկ Առաջնորդ Թուարանութեանը, մասնաւորաբար տարրական նախալըրթարանաց համար պատրաստուած՝ շատ զիւրաւոյն մէթոտով պատրաստուած օգտակար դասագրքեր մըն է 500 օրինակներով եւ խնդիրներով:

Այս դասագրքերն հակառակ իրենց խիտ պարունակութեան խիտ ածան են. Դասագրքեր Թուարանութեան 7 1/2 շրջ: Առաջնորդ Թուարանութեան 3 շրջ:

Կը ծախուին Պոլսոյ ամէն Հայ դրամահաճաց ընդ:

Գ. ՊԻԼԼՈՐԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՍՏՈՒՆ

ԺԱՄԱՏՈՒՄ ԵՒ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՆ

Թանձնարարութիւն և Նորոգութիւն

ՊՈՒՆ 30 ՁԵՂՁ

Բերա հրապարակ քիւնիկ թիւ 521

Եւրոպական բնակիչ ճաշակաւ ամէն տեսակ գոհար, գինիներ և ծամայոյցներ պատրաստ կը գտնուին այս վաճառատան մէջ:

Կը հրաւիրուի հասարակութիւնը առթիւն զուտ քաղել:

Ա. Ջ. Գ

Խաչիկ Էֆէնդի Զպուրեան կը ծանուցանէ ամէն ծախարկներուն եւ փորձաբանակ վաճառարներուն թէ իւր ընդ պատրաստ կը գտնուին ամէն տեսակ գրանիկներ, սաթի, փղոսկրէ, և բնուած, յատկէ և կեանքի փայտէ:

Աքանջիկ սաթի համրիչներ, աղայոց և աղիկանց վեղը կախուելիք սաթի զարդարանքներ: Փափագողք թղթի դիմին իւր խանութը, որ կը գտնուի Պոլս Մահմուտ բաշա փողոց թիւ 228:

ՃԵՐՄԱԿ ԳԱՄԵԼԻԱ

Երկար ատենէ ի վեր Ճերմակ Գամուխա անուամբ վաճառատուն մը հաստատած եմ Պոլս, Սուլթան Համամ, Եֆէնի ճամի փողոց թիւ 3. ուր՝ կանանց վերաբերեալ ամէն տեսակ հանդերձեցներ, մետաքսեայ, բրդեայ եւ բամբակեայ կերպանքներ կը գտնուին:

Շատ գոհացուցիչ պայմաններով կը ծախուին օժիտի համար ճերմակ կտու, ամէն տեսակ սեւ շաւր, սուգի եւ կէս սուգի համար կերպանքներ, նովանցներ եւ այլն:

Իմ յանձնարարներս մինչեւ ցարդ փորձով գնահատած են արարանաց թէ՛ լաւութիւնը, թէ՛ տեսակներու աշխատանքները թէ՛ գեղեցիկութիւնը եւ թէ՛ գինը: Բոլոր անհրաժեշտները կը խալու ամառութիւնը:

ՄԱՐՏԻ ԳՐԻՈՐԵԱՆ

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՆ

ԵՈՎԱԿՏԻ ԶԷԼԱԼԵԱՆԻ

Անոնք որ Պետական վարժարաններուն և ի մասնաւոր թիկնական վարժարանի, մարի քննութեանց պատրաստուելու պէտք ունին եւ լեզուագիտական դասեր առնել կը փափաքեն և բարձրագոյն նախակրթարաններու մէջ բնական գիտութեանց դաստուար պէտք ունին, կրնան դիմել Թիկնական վարժարանի քննարանութեան ուսուցիչներէն ձեւական Յովսէփի գործակալութեան Բազասիկ խան թիւ 25:

Ասիկա մասնաւոր տեղեկութեանց համար զիմէլ գործակալութեան:

Դաստիարակ-ուսուցչի ամէն առաւելութիւններով օժտեալ պաշտօնեայ մը,